ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 25ης Οκτωβρίου 2001 *

Στην υπόθεση C-276/99,

Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τους W.-D. Plessing και C-D. Quassowski, κατόπιν από τον W.-D. Plessing, επικουρούμενο από τον R. Bierwagen, Rechtsanwalt,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τους V. Kreuschitz και J. M. Flett,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως 1999/597/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 1999, σε μία διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 88 της Συνθήκης ΕΚΑΧ για κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε από τη Γερμανία στη Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH (ΕΕ L 230, σ. 4),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, A. La Pergola, L. Sevón, M. Wathelet και C. W. A. Timmermans, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mischo
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 10ης Μαΐου 2001,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 14ης Ιουνίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 23 Ιουλίου 1999, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζήτησε, δυνάμει του άρθρου 88, δεύτερο εδάφιο, ΑΧ, την ακύρωση της αποφάσεως 1999/597/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 1999, σε μία διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 88 της Συνθήκης ΕΚΑΧ για κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε από τη Γερμανία στη Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH (ΕΕ L 230, σ. 4, στο εξής: προσβαλλομένη απόφαση).

Το νομικό πλαίσιο

2 Το άρθρο 88 της Συνθήκης ΕΚΑΧ προβλέπει τα εξής:

«Αν η Ανωτάτη Αρχή θεωρεί ότι ένα κράτος παρέβη υποχρέωσή του εκ της παρούσης συνθήκης διαπιστώνει την εν λόγω παράβαση με αιτιολογημένη απόφαση αφού παράσχει τη δυνατότητα στο κράτος αυτό να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του. Τάσσει στο εν λόγω κράτος προθεσμία για την εκτέλεση της υποχρεώσεώς του.

Το κράτος δύναται να ασκήσει προσφυγή πλήρους δικαιοδοσίας ενώπιον του Δικαστηρίου εντός δύο μηνών από της κοινοποιήσεως της αποφάσεως.

Αν το κράτος δεν εκτελέσει την υποχρέωσή του εντός της προθεσμίας που ορίζεται από την Ανωτάτη Αρχή, ή σε περίπτωση προσφυγής αν η προσφυγή απορριφθεί, η Ανωτάτη Αρχή δύναται μετά σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου που αποφασίζει με πλειοψηφία δύο τρίτων:

α) να αναστείλει την καταβολή των ποσών τα οποία οφείλει να καταβάλει στο εν λόγω κράτος δυνάμει της παρούσης Συνθήκης·

β) να λάβει μέτρα ή να εξουσιοδοτήσει τα άλλα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 4, για την επανόρθωση των συνεπειών της διαπιστωθείσης παραλείψεως.

Κατά των αποφάσεων των λαμβανομένων κατ' εφαρμογή των περιπτώσεων α' και β' δύναται να ασκηθεί προσφυγή πλήρους δικαιοδοσίας εντός προθεσμίας δύο μηνών από της κοινοποιήσεώς τους.

Αν τα μέτρα που προβλέπονται ανωτέρω αποδειχθούν μη αποτελεσματικά η Ανωτάτη Αρχή φέρει το ζήτημα ενώπιον του Συμβουλίου.»

Το ιστορικό της προσφυγής

3 Στο πλαίσιο αναδιαρθρώσεως της εταιρίας Eisenwerk-Gesellschaft Maximilianshütte mbH, με έδρα το Sulzbach-Rosenberg (Γερμανία), κηρυχθείσας σε κατάσταση παύσεως πληρωμών το 1986, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας συμμετείχε ως εταίρος στην εταιρία Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH (στο εξής: NMH), στην οποία περιήλθαν τα δικαιώματα της προαναφερθείσας εταιρίας, και της χορήγησε, μεταξύ άλλων, εταιρικό δάνειο ύψους 49,895 εκατομμυρίων γερμανικών μάρκων (DEM) και 24,1125 εκατομμυρίων DEM κατά τη διάρκεια των ετών 1994 και 1995. Με δύο αποφάσεις 96/178/ΕΚΑΧ, της 18ης Οκτωβρίου 1995, και 96/484/ΕΚΑΧ, της 13ης Μαρτίου 1996, σχετικά με κρατικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας στην επιχείρηση ΕΚΑΧ Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH, Sulzbach-Rosenberg (αντιστοίχως ΕΕ 1996, L 53, σ. 41, και ΕΕ L 198, σ. 40), η Επιτροπή χαρακτήρισε τα εν λόγω εταιρικά δάνεια ως ενισχύσεις ασυμβίβαστες προς την κοινή αγορά και απαίτησε από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να ζητήσει την επιστροφή τους. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και η ενδιαφερόμενη επιχείρηση άσκησαν προσφυγές κατά των αποφάσεων αυτών ενώπιον του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου αντιστοίχως. Το Δικαστήριο ανέστειλε τη διαδικασία μέχρις ότου εκδοθεί η απόφαση του Πρωτοδικείου.

4 Δεδομένου ότι η προσφυγή δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζήτησε από το Δικαστήριο να αναστείλει την εκτέλεση της αποφάσεως 96/178, σχετικά με το δάνειο 49,895 εκατομμυρίων DEM, για τον λόγο ότι η αποπληρωμή του δανείου αυτού θα είχε ως συνέπεια την άμεση πτώχευση της NMH. Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 3ης Μαΐου 1996 (υπόθεση C-399/95 R, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-2441), η αίτηση αυτή απορρίφθηκε.

5 Με έγγραφα της 12ης Ιουνίου και 20ής Αυγούστου 1996, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας απαίτησε από την NMH να επιστρέψει το ποσό των δανείων που της είχε χορηγήσει. Επειδή η NMH δεν συμμορφώθηκε προς τις αξιώσεις αυτές, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας υπέβαλε τον Φεβρουάριο 1997 ενώπιον του Amtsgericht Regensburg (Γερμανία) αίτηση εκδόσεως διαταγής πληρωμής τμηματικού ποσού αντιστοιχούντος σε 14,8 εκατομμύρια DEM. Μετά την ανακοπή που άσκησε η οφειλέτρια επιχείρηση, η διαδικασία κινήθηκε εκ νέου ενώπιον του Landgericht Amberg (Γερμανία). Το δικαστήριο αυτό, με διάταξη της 5ης Μαρτίου 1998, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 148 του γερμανικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, σύμφωνα με το οποίο η διαδικασία αναστέλλεται όταν η λύση της διαφοράς εξαρτάται από την ύπαρξη ή τη μη ύπαρξη έννομης σχέσεως που αποτελεί το αντικείμενο άλλης διαφοράς εκκρεμούς ενώπιον άλλου δικαστηρίου. Το Landgericht Amberg θεώρησε ότι τούτο συνέβαινε εν προκειμένω λαμβανομένης υπόψη της εκκρεμούς ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας. Το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας δεν άσκησε κανένα ένδικο μέσο κατ' αυτής της διατάξεως αναστολής της διαδικασίας.

6 Στις 14 Ιουλίου 1998, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας πληροφόρησε την Επιτροπή περί της αναστολής της διαδικασίας του Landgericht Amberg και, στις 23 Νοεμβρίου 1998, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας διαβίβασε στην Επιτροπή αντίγραφο της διατάξεως της 5ης Μαρτίου 1998. Κατά την ίδια αυτή ημερομηνία, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας πληροφόρησε επίσης την Επιτροπή ότι στις 6 Νοεμβρίου 1998 η NMH ζήτησε την κίνηση διαδικασίας δικαστικού διακανονισμού.

7 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, στις 16 Δεκεμβρίου 1998, κίνησε κατά της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας τη διαδικασία λόγω παραβάσεως του

άρθρου 88 ΑΧ, για τον λόγο ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε παραβιάσει το άρθρο 86 της Συνθήκης ΕΚΑΧ λόγω της μη εκτελέσεως των αποφάσεων με τις οποίες ζητήθηκε η επιστροφή των καταβληθέντων στην ΝΜΗ ποσών. Εκτός από ένα ανακοινωθέν Τύπου της ιδίας αυτής ημερομηνίας, δεν προσκομίστηκε κανένα έγγραφο από το οποίο να αποδεικνύεται η κίνηση διαδικασίας λόγω παραβάσεως.

8 Στις 31 Δεκεμβρίου 1998, η ΝΜΗ αποτέλεσε το αντικείμενο της κινήσεως διαδικασίας πτωχεύσεως. Στις 18 Ιανουαρίου 1999, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας ενέγραψε στον κατάλογο των απαιτήσεων στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας το σύνολο των απαιτήσεών του που προέκυπταν από τα χορηγηθέντα στην ΝΜΗ δάνεια.

9 Με την απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 1999 στις υποθέσεις Τ-129/95, Τ-2/96 και Τ-97/96, Neue Maxhütte Stahlwerke και Lech-Stahlwerke κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. ΙΙ-17), το Πρωτοδικείο απέρριψε τις προσφυγές που είχαν μεταξύ άλλων ασκηθεί κατά των δύο αποφάσεων που αναφέρονται στη σκέψη 3 της παρούσας αποφάσεως, οι οποίες επέβαλαν συγκεκριμένα στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να απαιτήσει από την ΝΜΗ την επιστροφή των ποσών που της είχαν καταβληθεί ως εταιρικά δάνεια. Με τη διάταξη του Δικαστηρίου της 25ης Ιανουαρίου 2001 στην υπόθεση C-111/99 P, Lech-Stahlwerke κατά Επιτροπής (Συλλογή 2001, σ. Ι-727), η αίτηση αναιρέσεως που άσκησε κατά της αποφάσεως αυτής η Lech-Stahlwerke GmbH απορρίφθηκε. Με έγγραφα της 8ης Ιουνίου 1999 και της 27ης Φεβρουαρίου 2001, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας παραιτήθηκε των προσφυγών που άσκησε ενώπιον του Δικαστηρίου, οι οποίες αναφέρονται στη σκέψη 3 της παρούσας αποφάσεως.

10 Με έγγραφο της 1ης Φεβρουαρίου 1999, η Επιτροπή κοινοποίησε, σύμφωνα με το άρθρο 88, πρώτο εδάφιο, ΑΧ, στη Γερμανική Κυβέρνηση την επιχειρηματολογία της περί της φερομένης παραβιάσεως της Συνθήκης, ζητώντας της να υποβάλει τις παρατηρήσεις της εντός ενός μήνα. Η Γερμανική Κυβέρνηση απάντησε με έγγραφο της 3ης Μαρτίου 1999, με το οποίο απέρριψε τις αιτιάσεις που προέβαλε η Επιτροπή.

11 Στις 21 Απριλίου 1999, η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλομένη απόφαση, το διατακτικό της οποίας έχει ως εξής:

«Άρθρο 1

Η Γερμανία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις αποφάσεις 96/178/ΕΚΑΧ και 96/484/ΕΚΑΧ και από το άρθρο 86 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, επειδή παρέλειψε να αξιώσει από το αρμόδιο δικαστήριο το πλήρες ποσό της ασυμβίβαστης με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ ενίσχυσης που είχε χορηγήσει στη Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH ύψους 74 εκατομμυρίων γερμανικών μάρκων συμπεριλαμβανομένων των τόκων, ή να συμπεριλάβει σε συμβολαιογραφικά επικυρωμένη σύμβαση τη μείωση της απαίτησης, εξασφαλίζοντας κατ' αυτό τον τρόπο ότι οι αποφάσεις θα εκτελεσθούν άμεσα και πλήρως μετά την έκδοση απόφασης του Δικαστηρίου.

Άρθρο 2

Η Γερμανία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις αποφάσεις 96/178/ΕΚΑΧ και 96/484/ΕΚΑΧ, καθώς επίσης από το άρθρο 86 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, επειδή η Βαυαρία παρέλειψε να ασκήσει έφεση κατά της απόφασης του περιφερειακού δικαστηρίου του Landgericht Amberg της 5ης Μαρτίου 1998 περί αναβολής της εκκρεμούσας ενώπιον του διαδικασίας.

Άρθρο 3

Η απόφαση απευθύνεται στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.»

12 Στις 23 Ιουλίου 1999, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως. Η Επιτροπή ζήτησε την απόρριψη της προσφυγής.

Οι λόγοι και τα επιχειρήματα των διαδίκων

13 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας προβάλλει τρεις λόγους προς στήριξη της προσφυγής της. Ο πρώτος λόγος στρέφεται κατά του άρθρου 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η οποία ελήφθη κατά παράβαση του κοινοτικού δικαίου, καθόσον το εν λόγω κράτος μέλος δεν υποχρεούνταν, υπό τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως, να επιδιώξει δικαστικώς την πλήρη επιστροφή του ποσού που είχε χορηγήσει στην NMH με τη μορφή ενισχύσεως ασυμβίβαστης προς τη Συνθήκη ΕΚΑΧ ούτε να συνάψει συμβολαιογραφικώς επικυρωμένη συμφωνία διασφαλίζουσα την πλήρη επιστροφή του εν λόγω ποσού.

14 Ο δεύτερος λόγος στρέφεται κατά του άρθρου 2 της αποφάσεως. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστηρίζει ότι, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων της υποθέσεως, δεν είχε καμία υποχρέωση να ασκήσει ένδικο μέσο κατά της διατάξεως της 5ης Μαρτίου 1998 του Landgericht Amberg περί αναστολής της ενώπιον του δικαστηρίου αυτού κινηθείσας διαδικασίας.

15 Με τον τρίτο λόγο, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ισχυρίζεται ότι η προσβαλλομένη απόφαση βασίζεται σε εσφαλμένη εφαρμογή του άρθρου 88 ΑΧ, υπό την έννοια ότι, εν πάση περιπτώσει, δεν υφίστατο παράβαση κατά τη στιγμή που ελήφθη η «αιτιολογημένη απόφαση» υπό την έννοια του πρώτου εδαφίου της εν λόγω διατάξεως. Ο λόγος αυτός πρέπει να εξεταστεί πρώτος.

16 Σύμφωνα με τη Γερμανική Κυβέρνηση, ο στόχος της διαδικασίας λόγω παραβάσεως δεν είναι ούτε να κριθούν αόριστα νομικά ζητήματα ούτε να επιβληθούν κυρώσεις για παρελθούσα συμπεριφορά, αλλά να διασφαλιστεί ομοιόμορφη ερμηνεία της Συνθήκης και να υποχρεωθεί το κράτος μέλος να θέσει τέρμα στις υφιστάμενες παραβιάσεις της Συνθήκης.

17 Εν προκειμένω όμως, όταν η Επιτροπή έλαβε την προσβαλλομένη απόφαση, δεν υφίστατο παραβίαση της Συνθήκης. Τούτο έχει γίνει δεκτό από την ίδια την Επιτροπή, εφόσον δεν καθόρισε προθεσμία για την εκτέλεση των υποχρεώσεων της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας. Πράγματι, το εν λόγω κράτος μέλος, ζητώντας στις 18 Ιανουαρίου 1999 να εγγράψει το σύνολο των απαιτήσεών του στον κατάλογο των οφειλών της NMH, εκπλήρωσε ό,τι ήταν αναγκαίο και χρήσιμο για να ανακτήσει το οφειλόμενο από την NMH ποσό. Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, κατ' αναλογία με τη Συνθήκη ΕΚ, για να μπορεί να διαπιστωθεί νομότυπα, η παράβαση πρέπει να υφίσταται κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αιτιολογημένης αποφάσεως, δηλαδή εν προκειμένω στις 21 Απριλίου 1999, ή, τουλάχιστον, κατά την ημερομηνία του εγγράφου οχλήσεως, δηλαδή εν προκειμένω την 1η Φεβρουαρίου 1999. Οι δύο αυτές ημερομηνίες όμως είναι μεταγενέστερες της προαναφερθείσας ημερομηνίας της 18ης Ιανουαρίου 1999.

18 Η Επιτροπή αμφισβητεί ότι η ερμηνεία του άρθρου 88 AX είναι ότι σκοπεί μόνο να υποχρεώσει το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να παύσει τις υφιστάμενες και εξακολουθούμενες παραβάσεις. Εν προκειμένω, η παράβαση έχει σαφώς αποδειχθεί και η εγγραφή των απαιτήσεων στις οφειλές της NMH ουδόλως μεταβάλλει τη διαπίστωση αυτή.

19 Σύμφωνα με την Επιτροπή, ο καθορισμός προθεσμίας δεν είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη διαπίστωση παραβάσεως στο πλαίσιο διαδικασίας κινηθείσας δυνάμει του άρθρου 88 AX, ερμηνεία η οποία ενισχύεται από το τρίτο εδάφιο της διατάξεως αυτής. Πράγματι, η διάταξη αυτή προβλέπει την επιβολή κυρώσεων σε

δύο περιπτώσεις, αφενός, σε περίπτωση μη εκτελέσεως των υποχρεώσεων εντός της ταχθείσας από την Επιτροπή προθεσμίας και, αφετέρου, σε περίπτωση απορρίψεως της προσφυγής, η οποία μπορεί να ασκηθεί παρά το ότι δεν είχε ταχθεί καμία προθεσμία για την εκτέλεση των εν λόγω υποχρεώσεων.

20 Η Επιτροπή ισχυρίζεται συγκεκριμένα ότι μια αιτιολογημένη απόφαση σχετικά με παράβαση βάσει του άρθρου 88 ΑΧ δεν μπορεί να συγκριθεί με αιτιολογημένη γνώμη υπό την έννοια του άρθρου 226 ΕΚ. Πράγματι, τέτοια γνώμη αποτελεί μη δεσμευτική πράξη, η οποία έχει πρωτίστως διαδικαστική σημασία, ενώ η αιτιολογημένη απόφαση που λαμβάνεται βάσει του άρθρου 88 ΑΧ είναι δεσμευτική και μπορεί να έχει «ισχύ δεδικασμένου», με συνέπεια ότι εναπόκειται στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να προσφύγει ενώπιον του Δικαστηρίου κατά της αποφάσεως αυτής.

21 Συνεπώς, εφόσον, στο πλαίσιο του άρθρου 226 ΕΚ, μπορεί να διαπιστωθεί παράβαση της Συνθήκης εκ μέρους κράτους μέλους ακόμη και αν η φερόμενη παράβαση έχει παύσει κατά τη διάρκεια της ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασίας, δεν υπάρχει κανένας λόγος η Επιτροπή, η οποία συναφώς βρίσκεται σε παρεμφερή κατάσταση με το Δικαστήριο, να μη διαθέτει τέτοια δυνατότητα όταν, κατά τη διάρκεια της ενώπιόν της εκκρεμούς διαδικασίας, η υποχρέωση έχει ήδη εκτελεστεί ή, όπως εν προκειμένω, η εκτέλεση της υποχρεώσεως δεν είναι πλέον αντικειμενικώς δυνατή.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

22 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, πρώτον, από τη διατύπωση του άρθρου 88, πρώτο εδάφιο, ΑΧ προκύπτει ότι η Επιτροπή μπορεί να διαπιστώσει ότι ένα κράτος μέλος

δεν τήρησε υποχρέωση που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ μόνον αφού παράσχει τη δυνατότητα στο κράτος αυτό να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του και η Επιτροπή πρέπει να τάξει στο κράτος αυτό προθεσμία για την εκτέλεση της υποχρεώσεώς του.

23 Δεύτερον, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει ήδη διαπιστώσει ότι η διαδικασία του άρθρου 88 ΑΧ προβλέπει μέσα εκτελέσεως και αποτελεί την ultima ratio που καθιστά δυνατή την υπερίσχυση των κοινοτικών συμφερόντων που προβλέπονται από τη Συνθήκη κατά της αδράνειας και της αντιστάσεως των κρατών μελών (απόφαση της 15ης Ιουλίου 1960, 20/59, Ιταλία κατά Ανωτάτης Αρχής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 497).

24 Σκοπός της διαδικασίας είναι συνεπώς, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στην παράγραφο 42 των προτάσεών του, να επιτευχθεί, εκ μέρους του μη συμμορφούμενου κράτους, αλλαγή συμπεριφοράς, και όχι να διαπιστωθεί αορίστως παράβαση η οποία υπήρξε στο παρελθόν (βλ., για τη διαδικασία κατά παραβάσεως βάσει του άρθρου 226 ΕΚ, την απόφαση της 31ης Μαρτίου 1992, C-362/90, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1992, σ. I-2353, σκέψεις 9 έως 13).

25 Παρά το γεγονός ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 226 ΕΚ διαδικασία και η διαδικασία του άρθρου 88 ΑΧ έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά, ο σκοπός τους ταυτίζεται, δηλαδή, πρωτίστως, είναι η παύση της παραβιάσεως του κοινοτικού δικαίου.

26 Όσον αφορά την προβλεπόμενη στο άρθρο 88 ΑΧ διαδικασία, η ερμηνεία αυτή προκύπτει και από τη διατύπωση του πρώτου εδαφίου, δεύτερη περίοδος, και τρίτο εδάφιο, πρώτη περίοδος, της διατάξεως αυτής, που προβλέπουν ρητώς ότι το εν λόγω κράτος μέλος πρέπει να εκτελέσει την υποχρέωσή του.

27 Εν προκειμένω όμως διαπιστώνεται ότι, κατά την ημερομηνία κινήσεως της διαδικασίας εκ μέρους της Επιτροπής, οι συνέπειες της προβαλλομένης από την Επιτροπή παραβάσεως δεν υφίσταντο, οπότε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν μπορούσε πλέον να προβεί σε κάποια χρήσιμη ενέργεια προκειμένου να τη σταματήσει.

28 Πράγματι, αφενός, καθόσον η Επιτροπή δεν προσκόμισε κανένα έγγραφο με ημερομηνία 16 Δεκεμβρίου 1998 από το οποίο να αποδεικνύεται η κίνηση της διαδικασίας και ένα ανακοινωθέν Τύπου δεν συνιστά τυπική πράξη απευθυνόμενη σε κράτος μέλος, η εν λόγω διαδικασία κινήθηκε μόνο με την κοινοποίηση του εγγράφου οχλήσεως της Επιτροπής προς την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η οποία έγινε την 1η Φεβρουαρίου 1999.

29 Πάντως, κατόπιν της κινήσεως της διαδικασίας κηρύξεως πτωχεύσεως της ΝΜΗ στις 31 Δεκεμβρίου 1998, δεν ήταν πλέον δυνατό να επανορθωθεί η καταγγελθείσα από την Επιτροπή συμπεριφορά, δηλαδή, το γεγονός ότι το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας δεν αξίωσε με την προσφυγή που άσκησε ενώπιον του αρμοδίου εθνικού δικαστηρίου το πλήρες ποσό των χορηγηθέντων δανείων (άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και παρέλειψε να ασκήσει έφεση κατά της αποφάσεως της 5ης Μαρτίου 1998 του Landgericht Amberg περί αναστολής της εκκρεμούς ενώπιόν του διαδικασίας (άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Πράγματι, όπως ισχυρίζεται η Γερμανική Κυβέρνηση, χωρίς να αντικρούεται επ' αυτού από την Επιτροπή, η κίνηση της διαδικασίας κηρύξεως πτωχεύσεως έχει ως αποτέλεσμα, στο γερμανικό δίκαιο, να διακόπτει το σύνολο των εκκρεμών διαδικασιών, όλες δε οι διαδικαστικές πράξεις ενός διαδίκου κατά τη διάρκεια της διακοπής αυτής δεν έχουν κανένα έννομο αποτέλεσμα επί του ετέρου διαδίκου. Περαιτέρω, στις 18 Ιανουαρίου 1999, το ομόσπονδο κράτος της Βαυαρίας ενέγραψε στον κατάλογο των απαιτήσεων το σύνολο αυτών που προέκυπταν από τα χορηγηθέντα στην ΝΜΗ δάνεια.

30 Αφετέρου, η Επιτροπή δέχθηκε ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, δεν ήταν πλέον αναγκαίο να ταχθεί προθεσμία στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας για να θέσει τέρμα στην προβαλλομένη παράβαση.

31 Επομένως ο εγγενής στη διαδικασία του άρθρου 88 ΑΧ σκοπός, όπως υπενθυμίστηκε στις σκέψεις 23 έως 25 της παρούσας αποφάσεως, δεν μπορούσε αντικειμενικώς να επιτευχθεί σε κανένα στάδιο της διαδικασίας, ακόμη κι αν το κράτος μέλος είχε θελήσει να θέσει τέρμα στην προβαλλομένη παράβαση. Επομένως η προσβαλλομένη απόφαση, η οποία δεν ελήφθη σύμφωνα με τον σκοπό του άρθρου 88 ΑΧ, δεν είναι σύννομη.

32 Εξάλλου, η Επιτροπή δεν προέβαλε ότι υφίσταται άμεσος κίνδυνος η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να επαναλάβει την προβαλλομένη παράβαση ή άλλους συγκεκριμένους λόγους για τους οποίους είναι εξαιρετικώς αναγκαία η διαπίστωση παραβάσεως. Η Επιτροπή δεν επισήμανε περαιτέρω τους λόγους για τους οποίους δεν ενήργησε έγκαιρα, κινώντας τις διαδικασίες που έχει στη διάθεσή της, για να εμποδίσει την επέλευση των αποτελεσμάτων της προσαπτομένης παραβάσεως (βλ., όσον αφορά τις παρεμφερείς υποχρεώσεις της Επιτροπής στο πλαίσιο της διαδικασίας κατά παραβάσεως δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ, την προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 12).

33 Επομένως, η προσβαλλομένη απόφαση εκδόθηκε κατά παράβαση του άρθρου 88 ΑΧ και πρέπει συνεπώς να ακυρωθεί, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστούν οι δύο άλλοι προβληθέντες από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας λόγοι.

Επί των δικαστικών εξόδων

34 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα. Επειδή η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζήτησε την καταδίκη της Επιτροπής και η Επιτροπή ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) **Ακυρώνει την απόφαση 1999/597/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 1999, σε μία διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 88 της Συνθήκης ΕΚΑΧ για κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε από τη Γερμανία στη Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH.**

2) **Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.**

Jann La Pergola Sevón

Wathelet Timmermans

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 25 Οκτωβρίου 2001.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

P. Jann